

DEEL 1: BOOLJACHT

‘Als ik de maan was, wist ik wel waar ik zou ondergaan.’

D.H. LAWRENCE, *The Rainbow*

I. Lisey en Amanda

(Alles hetzelfde)

I

Voor het publiek blijven vrouwen van bekende schrijvers bijna onzichtbaar. Niemand wist dat beter dan Lisey Landon. Haar man had de Pulitzer-prijs en de National Book Award gewonnen, maar Lisey had in haar hele leven niet meer dan één interview gegeven. Dat was voor een bekend vrouwenblad met de column 'Ja, ik ben getrouwd met *hem!*' Het stuk was ongeveer vijfhonderd woorden lang geweest en in ongeveer de helft daarvan had ze uitgelegd dat haar voornaam op 'Cee-Cee' rijmde. Het grootste deel van de andere helft ging over haar recept voor langzaam gebraden rosbief. Lisey's zus Amanda zei dat Lisey er nogal dik uitzag op de foto bij het interview.

Nu was geen van Lisey's zussen er afkerig van om de knuppel in het hoenderhok te gooien ('een vuurtje stoken', zoals hun vader het altijd had genoemd), of om eens lekker te roddelen over de vuile was van iemand anders, maar juist diezelfde Amanda was de enige voor wie Lisey maar moeilijk sympathie kon opvatten. Amanda, de oudste (en vreemdste) van de vroegere meisjes Debusher in Lisbon Falls, woonde tegenwoordig alleen. Ze had een huis van Lisey gekregen, een klein, degelijk huis, niet te ver van Castle View, zodat Lisey, Darla en Cantata een oogje op haar konden houden. Lisey had het zeven jaar geleden voor haar gekocht, vijf jaar voor Scotts dood. Jong Gestorven. Dood Voor Zijn Tijd, zoals ze dan zeiden. Nog steeds kon Lisey moeilijk geloven dat hij twee jaar dood was. Het leek langer geleden en tegelijk de dag van gisteren.

Toen Lisey er eindelijk aan toe was om zijn werkkamers op te rui-

men, een lange, zonnige rij kamers, ooit niet meer dan de zolder boven een stal, was Amanda op de derde dag komen opdagen. Lisey had toen al de inventaris opgemaakt van alle buitenlandse edities (het waren er honderden), maar ze was nog maar net begonnen aan de lijst van de meubelen, met sterretjes naast de stukken die ze misschien zou moeten houden. Ze verwachtte dat Amanda haar zou vragen waarom ze niet *sneller* opschoot, godnogaantoe, maar Amanda stelde geen vragen. Toen Lisey klaar was met het meubilair en zonder veel enthousiasme aan de dozen correspondentie in de grote kast begon (ze zou daar een hele dag mee bezig zijn), werd Amanda nog steeds in beslag genomen door de indrukwekkende stapels souvenirs langs de zuidelijke wand van de werkruimte. Ze liep heen en weer langs die rommelige verzameling en zei weinig of niets, maar maakte wel veel notities in een boekje dat ze bij de hand hield.

Lisey vroeg niet: *Wat zoek je?* of *Wat schrijf je op?* Zoals Scott al meer dan eens had opgemerkt, bezat Lisey een van de zeldzaamste menselijke talenten: ze bemoeide zich alleen met haar eigen zaken, maar vond het niet erg als jij je met die van haar bemoeide. Dat wil zeggen, zolang je maar geen bommen maakte om ze naar iemand te gooien, en in het geval van Amanda waren bommen altijd mogelijk. Amanda was het soort vrouw dat het niet kon laten om overal rond te neuzen, het soort vrouw dat vroeg of laat haar mond wél opendeed.

Haar man was in 1985 vanuit Rumford, waar ze hadden gewoond ('als een paar marters die klem zitten in een afvoerpijp,' zei Scott na een middagbezoek, en hij had gezworen dat hij geen tweede keer ging), met de noorderzon vertrokken, ergens naar het zuiden. Haar enige kind, Intermezzo geheten, afgekort tot Metzie, was in 1989 (met een trucker als vrijer) naar Canada gegaan. 'Eén ging noord, één ging zuid, één hield geen ogenblik haar snuit.' Dat was een rijmpje van hun vader geweest toen ze nog klein waren, en het was wel duidelijk welke van Dandy Dave Debushers dochters degene was die haar snuit niet hield: Amanda, eerst door haar man en toen door haar dochter verlaten. *Einde verhaal*, zou Scott hebben gezegd. Waarschijnlijk met een lach, en waarschijnlijk zou Lisey met hem mee hebben gelachen. Bij Scott had ze altijd veel gelachen.

Hoe moeilijk het soms ook was om Amanda aardig te vinden, Lisey had niet gewild dat ze in haar eentje in Rumford bleef zitten; daar was ze niet gerust op geweest, en hoewel ze het nooit hardop hadden

gezegd, was Lisey ervan overtuigd dat Darla en Cantata er precies zo over dachten. En dus had ze met Scott gepraat en hadden ze dat huisje gevonden, dat te koop stond voor 97.000 dollar. Kort daarna was Amanda binnen bereik van hun waakzaam oog komen wonen.

Nu was Scott dood en was Lisey er eindelijk aan toe gekomen zijn werkkamers op te ruimen. Op de helft van de vierde dag waren de buitenlandse edities in dozen gedaan, was de correspondentie min of meer geordend en wist ze zo ongeveer welke meubelen weg moesten en welke ze wilde houden. Waarom had ze dan het gevoel dat ze zo weinig had gedaan? Ze had van het begin af geweten dat ze het niet snel zou kunnen afwerken. Ze had zich niets aangetrokken van de opdringerige brieven en telefoontjes die ze sinds Scotts dood had gekregen (en ook nogal wat bezoekjes). Uiteindelijk zouden de mensen die in Scotts ongepubliceerde werk waren geïnteresseerd wel krijgen wat ze wilden hebben, maar pas wanneer zij er klaar voor was om het aan hen te geven. Dat hadden ze in het begin niet begrepen; ze hadden daar geen flauw benul van gehad. De meesten hadden dat nu wel, dacht ze.

Er waren veel woorden voor de dingen die Scott had achtergelaten. Het enige dat ze volkomen begreep, was *memorabilia*, maar er was nog een ander woord, dat klonk als *incunabilla*. Daar aasden die ongeduldige mensen op, of ze nu vleierig dan wel kwaad waren – Scotts *incunabilla*. In gedachten noemde Lisey ze incunks.

2

Vooraf nadat Amanda was komen opdagen, voelde ze zich moedeloos. Misschien had ze de taak zelf onderschat of overschatte ze (rijkelijk) haar eigen bekwaamheid om die taak tot zijn onvermijdelijke eind te brengen: het te behouden meubilair in de schuur beneden, de kleden opgerold en dichtgeplakt, het gele huurbusje op het pad, waar hij zijn schaduw wierp op de schutting tussen haar tuin en die van haar buuren, de Galloways.

O, en niet te vergeten het trieste hart van dit alles, de drie computers (het waren er vier geweest, maar die in het nostalgische hoekje was inmiddels weg, dankzij Lisey zelf). Elke computer was nieuwer en lichter dan de vorige, maar zelfs de nieuwste was een groot model en ze deden het nog allemaal. Ze waren ook met wachtwoorden be-

scherm, en ze kende die wachtwoorden niet. Ze had er nooit om gevraagd en wist ook niet wat voor elektronische onzin er op de harde schijven van de computers lag te slapen. Boodschappenlijstjes? Gedichten? Erotica? Ze wist dat hij een internetverbinding had, maar niet waar hij heen ging als hij op het internet was. Amazon? Drudge? Hank Williams Lives? Madam Cruella's Golden Showers & Tower of Power? Niet zoiets als dat laatste, dacht ze, want dan had ze de rekeningen moeten zien (of afschrijvingen van de huishoudgeldrekening), alleen was dat natuurlijk grote onzin. Als Scott duizend dollar per maand voor haar had willen verbergen, had hij dat gekund. En die wachtwoorden? Misschien had hij ze haar gewoon verteld. Ze vergat zulke dingen, dat was alles. Ze nam zich voor haar eigen naam te proberen. Misschien nadat Amanda er voor die dag genoeg van had gekregen. Daar zag het nu nog niet naar uit.

Lisey leunde achterover en streek wat haar van haar voorhoofd weg. *In dit tempo kom ik pas in juli aan de manuscripten toe*, dacht ze. *De incunks zouden gek worden als ze zagen hoe langzaam het gaat. Vooral die laatste.*

Die laatste – vijf maanden geleden was dat – had zich kunnen beheersen, had heel beleefd kunnen blijven, tot ze het gevoel kreeg dat hij anders was. Lisey zei tegen hem dat Scotts werkkamers al bijna anderhalf jaar leegstonden, maar dat ze nu bijna de moed had verzameld om ze schoon te maken en alles te ordenen.

De bezoeker was professor Joseph Woodbody geweest, van de faculteit Engels van de universiteit van Pittsburgh. Scott had ook aan die universiteit gestudeerd, en Woodbody's college 'Scott Landon en de Amerikaanse mythe' had volle zalen getrokken. Hij had dit jaar ook vier promovendi die onderzoek naar Scott Landon deden, en het was dan ook onvermijdelijk dat de incunkstrijder in hem zich liet gelden toen Lisey in vage termen sprak als *binnen afzienbare tijd* en *bijna zeker in de loop van de zomer*. Maar pas toen ze zei dat ze hem zou bellen 'als het stof was opgetrokken', kon Woodbody zich niet meer bedwingen.

Het feit dat ze het bed van een grote Amerikaanse schrijver had gedeeld, zei hij, wilde nog niet zeggen dat ze zich als zijn literaire executeur-testamentair mocht opwerpen. Dat was de taak van een expert, zei hij, en hij had begrepen dat mevrouw Landon helemaal geen universitaire opleiding had. Hij herinnerde haar aan de jaren die al sinds

Scott Landons dood waren verstreken, en aan de hardnekkige geruchten. Misschien lagen er stapels ongepubliceerd werk van Scott – korte verhalen, zelfs romans. Wilde ze hem niet even in de werkkamers toelaten, al was het maar even? Mocht hij niet een beetje op zoek gaan in de kasten en bureauladen, al was het alleen maar om de ergste geruchten te kunnen ontzenuwen? Ze kon natuurlijk de hele tijd bij hem blijven – dat sprak vanzelf.

‘Nee,’ had ze gezegd, en ze had professor Woodbody uitgelaten. ‘Ik ben er nog niet klaar voor.’ Zijn slagen onder de gordel zag ze maar door de vingers – dat probeerde ze tenminste – want hij was duidelijk net zo gek als de rest. Hij had het alleen beter kunnen verbergen, en een beetje langer. ‘En als ik er klaar voor ben, wil ik alles bekijken, niet alleen de manuscripten.’

‘Maar...’

Ze had hem ernstig toegeknikt. ‘Alles hetzelfde.’

‘Ik begrijp niet wat u daarmee bedoelt.’

Natuurlijk begreep hij dat niet. Het waren woorden uit haar huwelijk geweest. Hoe vaak was Scott het huis niet binnengekomen met ‘Hé, Lisey, ik ben thuis – alles hetzelfde?’ Daarmee bedoelde hij: *Is alles in orde, is er niets aan de hand?* Maar zoals de meeste krachtige frasen (Scott had haar dat een keer uitgelegd, maar Lisey had het al geweten) had ook deze een diepere betekenis. Iemand als Woodbody zou nooit de diepere betekenis kunnen begrijpen van *alles hetzelfde*. Al legde Lisey het hem de hele dag uit, hij zou het nog steeds niet begrijpen. Waarom niet? Omdat hij een incunk was, en als het op Scott Landon aankwam, waren de incunks in maar één ding geïnteresseerd.

‘Dat geeft niet,’ had ze op die dag, vijf maanden geleden, tegen professor Woodbody gezegd. ‘Scott zou het hebben begrepen.’

3

Als Amanda aan Lisey had gevraagd waar de dingen uit Scotts ‘nostalgische hoekje’ waren opgeslagen – de prijzen en plaquettes, dat soort dingen – zou Lisey hebben gelogen (iets waar ze vrij goed in was voor iemand die het bijna nooit deed). ‘In een opslagruimte in Mechanic Falls,’ zou ze hebben gezegd. Maar Amanda vroeg het niet. Ze bladerde alleen steeds nadrukkelijker in haar notitieboekje, natuurlijk om

te proberen de juiste vraag aan haar zus te ontlokken, maar Lisey stelde die vraag niet. Ze bedacht hoe leeg die hoek was, hoe leeg en *oninteressant*, nu zoveel souvenirs van Scott weg waren. Ze waren kapot (zoals de computermonitor) of te gedeukt en geblutst om ze aan anderen te laten zien; zo'n voorwerp zou meer vragen oproepen dan het ooit kon beantwoorden.

Ten slotte gaf Amanda het op en opende ze haar notitieboekje. 'Kijk eens,' zei ze. 'Kijk nou.'

Manda hield haar de eerste bladzijde voor. Op de blauwe lijntjes, tussen de kleine lusjes aan de linkerkant tot de rand van het papier aan de rechterkant (*als een gecodeerde boodschap van een van die straatgekken die je in New York altijd tegenkomt omdat er niet genoeg overheids-geld meer is voor psychiatrische inrichtingen*), stonden getallen. De meeste waren omcirkeld. Om een paar waren vierkante hokjes getekend. Amanda sloeg de bladzijde om en er waren nu *twee* bladzijden met meer van hetzelfde. Op de volgende bladzijde hielden de getallen halverwege op. Het laatste was 846.

Amanda keek haar zijdelings aan, een beetje uitbundig en hooghartig. Toen zij twaalf was en de kleine Lisey nog maar twee, had die blik betekend dat Manda Iets Op Zich Had Genomen; straks zou er iemand gaan huilen. Meestal Amanda zelf. Lisey wachtte met enige belangstelling (en ook een tikje angst) op wat die blik deze keer zou betekenen. Amanda had zich, sinds ze weer was komen opdagen, idioot gedragen... Misschien kwam het alleen door het deprimerende, drukkende weer. Al had het waarschijnlijk meer te maken met de plotselinge afwezigheid van het vriendje dat ze al een hele tijd had. Als Manda weer een periode van stormachtige emoties tegemoet ging omdat Charlie Corriveau haar aan de kant had gezet, stond Lisey nog wat te wachten. Ze had Corriveau nooit gemogen of vertrouwd, bankier of niet. Hoe kon je een man vertrouwen als je op de voorjaarsbaazaar van de bibliotheek had gehoord dat de jongens in de Mellow Tiger hem 'Proppenschietter' noemden? Wat voor een bijnaam was dat nou voor een bankier? Wat betekende het zelfs? En hij zou vast wel weten dat Manda in het verleden psychische problemen had gehad...

'Lisey?' vroeg Amanda. Ze had diepe rimpels in haar voorhoofd.

'Sorry,' zei Lisey. 'Ik, eh... ik was er even niet bij.'

'Dat heb je vaak,' zei Amanda. 'Ik denk dat je dat van Scott hebt. Let op, Lisey. Ik heb een getal gezet op al zijn tijdschriften en jaar-

boeken en wetenschappelijke dingen. Die daar tegen de muur gestapeld staan.'

Lisey knikte alsof ze begreep waar dit heen ging.

'Ik heb die getallen met potlood gezet, dunnetjes,' ging Amanda verder. 'Steeds als je met je rug naar me toe stond of ergens anders was, want ik dacht dat als je het zag je zou zeggen dat ik ermee moest ophouden.'

'Dat zou ik niet hebben gezegd.' Ze pakte het notitieboekje aan, dat slap was van het zweet van zijn eigenares. 'Achthonderdzesenvestig! Zoveel!' En ze wist dat de publicaties die langs de muur gestapeld stonden niet dingen waren die ze zelf zou lezen en in huis zou hebben, zoals *O* en *Good Housekeeping* en *Ms.*, maar eerder *Little Sewanee Review* en *Glimmer Train* en *Open City* en dingen met onbegrijpelijke namen als *Piskya*.

'Nog wel wat meer,' zei Amanda, en ze wees met haar duim naar de stapels boeken en tijdschriften. Toen Lisey er goed naar keek, zag ze dat haar zus gelijk had. Meer dan achthonderdzoveelenvestig. Dat moest wel. 'Bijna drieduizend in totaal, en ik zou je echt niet kunnen zeggen waar je ze moet opbergen of wie ze zou willen hebben. Nee, die achthonderdzesenvestig is alleen het aantal met foto's van jou.'

Dat was zo onhandig geformuleerd dat Lisey het eerst niet begreep. Toen ze het wel begreep, was ze opgetogen. Het was nooit bij haar opgekomen dat er zo'n onverwachte bron van foto's zou kunnen zijn, zo'n verborgen verslag van haar tijd met Scott. Maar nu ze erover nadenkt, vond ze het niet zo vreemd meer. Toen Scott stierf, waren ze meer dan vijfentwintig jaar getrouwd, en Scott was in die jaren een verstokte, rusteloze reiziger geweest. Als hij tussen twee boeken in zat, las hij voor, gaf hij lezingen en trok hij kriskras door het hele land. Hij bezocht wel negentig universiteiten per jaar, en dat zonder zijn schijnbaar eindeloze stroom korte verhalen ooit te onderbreken. En meestal was ze bij hem geweest. In hoeveel motels had ze het kleine Zweedse strijkijzer op een van zijn pakken gezet, bij het gemurmel van praatprogramma's op de tv aan haar kant van de kamer, terwijl aan zijn kant de draagbare schrijfmachine ratelde (in het begin van hun huwelijk) of de laptop zachtjes klikte (later) en hij daarop neer zat te kijken met een komma van zijn haar over zijn voorhoofd?

Manda keek haar nors aan. Blijkbaar was ze ontevreden over haar reactie tot nu toe. 'Die omcirkeld zijn, meer dan zeshonderd, zijn die

met een bijschrift waarin onvriendelijk over jou wordt geschreven.'

'O ja?' Lisey begreep het niet.

'Ik zal het je laten zien.' Amanda keek in het notitieboekje, ging naar de sluiserende stapels langs de volle lengte van de muur, keek nog eens in het boekje en koos twee dingen uit. Een daarvan was een dure halfjaarlijkse uitgave van de universiteit van Kentucky in Bowling Green. Het andere was een tijdschrift van kleiner formaat. Het leek iets van studenten en heette *Push-Pelt*, zo'n naam die studenten Engels bedenken, charmant maar zonder enige betekenis.

'Maak open, maak open!' beval Amanda, en toen ze de uitgaven in haar handen duwde, rook Lisey het wilde, zurige boeket van haar zusters zweet. 'De bladzijden zijn aangegeven met reepjes papier, zie je wel?'

Reepjes. Het woord van hun moeder voor stukjes papier. Lisey maakte de halfjaarlijkse uitgave eerst open en ging naar de aangegeven bladzijde. Daar stond een erg goede, scherpe foto van haar en Scott. Scott liep naar een spreekgestoelte toe, terwijl zij achter hem stond te applaudiseren. Het publiek stond lager en applaudisseerde ook. De afbeelding van hen in *Push-Pelt* was lang niet zo scherp; de stippen van de matrixprinter leken zo groot als stompe potloodpunten, en er zweefden stukjes hout in het pulppapier, maar toen ze ernaar keek, kon ze wel huilen. Scott betrad een of ander duister hol vol lawaai. Hij had een brede Scott-grijns op zijn gezicht, een grijns die zei: o ja, dit is het helemaal. Zij liep een stap of twee achter hem, haar eigen glimlach zichtbaar in de terugslag van wat een felle fotoflits moest zijn geweest. Ze kon zelfs zien welke bloes ze had gedragen, die blauwe Anne Klein met een grappig rood streepje langs de linkerkant. Wat ze daaronder droeg, ging verloren in de schaduw, en ze kon zich die specifieke avond helemaal niet herinneren, maar ze wist dat het een spijkerbroek was. Als ze laat uitging, trok ze altijd een velle spijkerbroek aan. Het bijschrift luidde: *Levende Legende Scott Landon (Vergezeld Door Vrouwetje) Maakte Vorige Maand Zijn Opwachting In de Stalag 17 Club Van De Universiteit Van Vermont. Landon Bleef Tot Het Eind. Hij Las Voor, Danste, Amuseerde Zich. Man Weet Hoe Hij Zich Moet Laten Gaan.*

Ja. Man weet hoe hij zich moet laten gaan. Dat kon ze bevestigen.

Ze keek naar alle andere tijdschriften en jaarboeken en was plotse-ling diep onder de indruk van de schatten die daarin te vinden zou-

den zijn. Ze besefte ook dat Amanda haar toch nog had gekwetst, haar een wond had toegebracht die misschien nog een hele tijd zou bloeden. Was hij de enige die van de donkere plaatsen had geweten? Die ellendige donkere plaatsen waar je zo alleen was, zo erbarmelijk stemloos? Misschien wist ze niet alles wat hij had geweten, maar ze wist genoeg. In elk geval wist ze dat hij zich opgejaagd voelde en na zons-
ondergang nooit in een spiegel – als het even kon in geen enkel spiegelend oppervlak – wilde kijken. En ondanks dat alles had ze van hem gehouden. Want de man kon zich helemaal laten gaan.

Maar nu niet meer. Nu *wás* de man helemaal gegaan. De man was heengegaan, of zoals ze dan zeiden, overgegaan naar een nieuwe fase, een solofase, en er was geen weg terug meer.

Bij die gedachte ging er een huivering door haar heen en dacht ze aan dingen

(het purper, het ding met de bonte zijkant)

waaraan ze beter niet kon denken, en dus wendde ze haar gedachten ervan af.

‘Ik ben blij dat je die foto’s hebt gevonden,’ zei ze hartelijk tegen Amanda. ‘Je doet het als grote zus niet slecht, weet je dat?’

En zoals Lisey had gehoopt (maar niet echt had durven verwachten) werd Manda meteen opgeschrikt uit haar hautaine, dartele spelletje. Ze keek Lisey onzeker aan, zocht op haar gezicht blijkbaar naar onoprechtheid en vond die niet. Beetje bij beetje ontspande ze zich en werd een volgzame, minder lastige Amanda. Ze nam het notitieboekje terug en keek er fronsend naar, alsof ze niet goed wist waar het vandaan kwam. Na die obsessieve getallen was dit misschien een grote stap in een goede richting, dacht Lisey.

Toen knikte Manda zoals mensen doen wanneer ze zich iets herinneren wat eigenlijk nooit uit hun gedachten verloren had mogen gaan. In de uitgaven die niet zijn omcirkeld word je tenminste genóémd: Lisa Landon, een echte persoon. Ten slotte, maar zeker niet op de laatste plaats, zul je zien dat er vierkantjes om een paar getallen staan. Dat zijn foto’s van jou alléén!’ Ze keek Lisey imponerend, bijna dreigend aan. ‘Dáár zul je vast naar willen kijken.’

‘Vast wel.’ Ze deed alsof ze het allemaal machtig interessant vond, maar in werkelijkheid kon ze zich niet voorstellen waarom ze ook maar enige belangstelling zou hebben voor foto’s van haarzelf in haar eentje in die veel te korte jaren waarin ze een man had – een goede man, een

niet-incunk die kon *strappen* – met wie ze haar dagen en nachten deelde. Ze keek naar de slordige stapels en voorgebergten van publicaties, die allerlei vormen en formaten hadden, en stelde zich voor hoe het zou zijn om ze stapel voor stapel en één voor één door te nemen, in kleermakerszit op de vloer van het nostalgische hoekje (waar anders), op zoek naar die foto's van haar en Scott. En op de foto's die Amanda zo kwaad hadden gemaakt, zou ze zichzelf altijd een beetje achter hem aan zien lopen, naar hem opkijkend. Als anderen applaudisseerden, zou zij dat ook doen. Haar gezicht zou glad zijn, weinig prijsgeven, niet meer tonen dan beleefde aandacht. Haar gezicht zei: *Hij verveelt me niet*. Haar gezicht zei: *Hij brengt me niet in vervoering*. Haar gezicht zei: *Ik sta niet in vuur en vlam voor hem, en hij niet voor mij* (de leugen, de leugen, de leugen). Haar gezicht zei: *Alles hetzelfde*.

Amanda had de pest aan die foto's. Als ze ernaar keek, zag ze haar zuster die als zout voor de biefstuk, als vating voor de steen fungeerde. Ze zag dat haar zuster soms *mevrouw Landon* werd genoemd, soms *mevrouw Scott Landon*, en soms werd ze – o, dat was bitter – helemaal niet met naam genoemd. Dan was ze niet meer dan het *vrouwetje*. Voor Amanda moet dat zoiets als moord zijn geweest.

'Mandy-o?'

Amanda keek haar aan. Het wrede licht was niet flatterend, en Lisey beseftte met een harde schok dat Manda in het najaar zestig zou worden. Zestig! Op dat moment dacht Lisey onwillekeurig aan iets wat haar man zoveel slapeloze nachten had gekweld, datgene waarvan de Woodbody's van deze wereld nooit zouden weten, niet als zij haar zin kreeg. Iets met een eindeloze bonte zijkant, iets wat het duidelijkst te zien is voor een kankerpatiënt die in een glas kijkt waaruit alle pijnstillers is opgedronken: er is niets meer tot de volgende morgen.

Het is erg dichtbij, schat. Ik kan het niet zien, maar ik hoor dat het eet. Stil, Scott, ik weet niet waar je het over hebt.

'Lisey?' vroeg Amanda. 'Zei je iets?'

'Ik... mompelde maar wat.' Ze probeerde te glimlachen.

'Praatte je tegen Scott?'

Lisey gaf het glimlachen maar op. 'Ja, ik geloof van wel. Dat doe ik soms nog steeds. Gek, hè?'

'Ik vind het niet gek. Niet als het werkt. Het is gek als het niet werkt, denk ik. En ik kan het weten. Ik heb ervaring. Nietwaar?'

'Manda...'

Maar Amanda had zich omgedraaid en keek naar de stapels tijdschriften en jaarboeken en studentenbladen. Toen ze Lisey weer aankeek, glimlachte ze onzeker. 'Heb ik hier goed aan gedaan, Lisey? Ik wilde alleen maar helpen...'

Lisey pakte een van Amanda's handen vast en gaf er een kneepje in. 'Je hebt echt geholpen. Hé, zullen we hier weggaan? We gooien een muntje op, wie het eerst onder de douche mag.'

4

Ik was verdwaald in het donker en jij vond me. Ik had het heet – zo heet – en jij gaf me ijs.

Scotts stem.

Toen Lisey haar ogen opendeed, dacht ze dat ze bij een alledaags karweitje even in slaap was gesukkeld en een korte maar verbijsterend gedetailleerde droom had gehad waarin Scott dood was en zij zijn schrijfstallen aan het reinigen was, een waar herculeswerk. Nu ze haar ogen open had, begreep ze meteen dat Scott dood wás; ze sliep in haar eigen bed nadat ze Manda naar huis had gebracht, en dit was haar droom.

Het leek wel of ze in het maanlicht zweefde. Ze rook exotische bloemen. Een zachte zomerwind kamde haar haar van haar slapen weg, het soort wind dat lang na middernacht waait, op een geheime plaats ver van huis. Ja, het wás thuis, dat móést wel, want voor haar stond de schuur met Scotts werkruimte, waar de incunks zoveel belangstelling voor hadden. En nu wist ze dankzij Amanda dat daar al die foto's van haar en wijlen haar man waren. Al die begraven schatten, die emotionele buit.

Misschien is het beter om niet naar die foto's te kijken, fluisterde de wind in haar oren.

O, daar twijfelde ze niet aan. Toch zou ze ernaar kijken. Ze kon niet anders, niet nu ze wist dat ze er waren.

Ze vond het prachtig dat ze op een groot, door de maan verguld stuk stof zweefde, waarop keer op keer de woorden PILLSBURY'S BESTE MEEL waren afgedrukt; de hoeken waren geknoopt als die van een zakdoek. Ze vond het leuk omdat het zo bijzonder was; net of ze op een wolk zweefde.

Scott. Ze probeerde zijn naam hardop uit te spreken en kon het niet. De droom stond het haar niet toe. Het pad dat naar de schuur leidde, was weg, zag ze. Net als de tuin tussen de schuur en het huis. Er was daar nu een onmetelijk veld van purperen bloemen, dromend in het spookachtig maanlicht. *Scott, ik hield van je, ik redde je, ik*

5

Toen was ze wakker en hoorde ze zichzelf in het donker. Ze zei het keer op keer, alsof het een mantra was: 'Ik hield van je, ik redde je, ik bracht je ijs. Ik hield van je, ik redde je, ik bracht je ijs. Ik hield van je, ik redde je, ik bracht je ijs.'

Ze lag daar een hele tijd en dacht aan een warme augustusdag in Nashville. Niet voor het eerst vond ze het vreemd dat ze alleen was nadat ze zo lang met zijn tweeën waren geweest. Ze zou hebben gedacht dat het vreemde gevoel na twee jaar was verdwenen, maar dat was het niet. Blijkbaar stompte de tijd alleen de scherpste randen van het verdriet af, zodat het meer hakte dan sneed. Want alles was níét hetzelfde. Niet buiten, niet binnen, niet voor haar. Terwijl ze daar in dat bed lag waarin ooit twee mensen hadden gelegen, dacht Lisey dat 'alleen' nooit eenzamer aanvoelde dan wanneer je wakker werd en ontdekte dat je het huis nog steeds voor jou alleen had. Dat jij en de muisen in de muren de enigen waren die nog ademhaalden.

II. Lisey en de krankzinnige

(Duisternis houdt van hem)

I

De volgende morgen zat Lisey in kleermakerszit op de vloer van Scotts nostalgische hoekje. Ze keek in de stapels tijdschriften, verslagen voor oud-studenten, bulletins van letterkundefaculteiten en 'journalen' van universiteiten. De hele zuidelijke muur van de werkruimte werd erdoor in beslag genomen. Misschien, had ze gedacht, hoefde ze er alleen maar naar te kijken om de heimelijke greep te verbreken die al die nog ongeziene foto's op haar fantasie hadden gekregen. Nu ze hier zat, wist ze dat het ijdele hoop was geweest. En ze had Manda's slappe notitieboekjes met al die getallen ook niet nodig. Dat lag dicht bij haar op de vloer, en Lisey stopte het in de achterzak van haar spijkerbroek. Het ding stond haar niet aan, het gekoesterde voortbrengsel van een geest die niet helemaal in orde was.

Ze keek weer naar die langgerekte stapel boeken en tijdschriften langs de zuidmuur, een stoffige boekenslang van meer dan een meter hoog en ruimschoots tien meter lang. Als Amanda er niet was geweest, had ze ze waarschijnlijk allemaal in slijterijdozen gedaan zonder zich ooit af te vragen waarom Scott er zoveel wilde bewaren.

Mijn geest werkt gewoon niet zo, zei ze tegen zichzelf. Ik ben helemaal niet zo'n denker.

Misschien niet, maar je kon wel altijd onthóúden als de beste.

Dat was typisch Scott, plagend, charmant en bijna onweerstaanbaar, maar in werkelijkheid was ze beter in vergeten geweest. Net als hij, en daar hadden ze allebei hun redenen voor gehad. Maar alsof hij toch gelijk had gehad, hoorde ze nu een spookachtige flard van een

gesprek. De ene gesprekspartner, Scott, kende ze. De andere stem had een lichte zuidelijke tongval. Misschien een *pretentieuze* lichte zuidelijke tongval.

... *Tony hier zal het opschrijven voor de (dingemie, rum-tum-tum-mie, zoiets). Wilt u een exemplaar hebben, meneer Landon?*

... *Hmmmm? Nou en of!*

Mompelende stemmen overall om hen heen. Scott had nauwelijks verstaan dat Tony het zou opschrijven. Wat dat betrof had hij wel wat van een politicus: als hij in de openbaarheid verscheen, bewaarde hij afstand tot degene die naar hem toe kwam, luisterde hij naar de stemmen van de mensen om hem heen en dacht hij al na over het moment waarop de vonk zou overspringen, het aangename moment waarop er elektriciteit van hem naar hen en verdubbeld of zelfs verdrievoudigd van hen naar hem terug zou gaan. Hij hield van die elektrische stroom, maar Lisey was ervan overtuigd dat hij nog meer van dat eerste moment hield. Toch had hij de tijd genomen om antwoord te geven.

... *U kunt alles sturen wat u maar wilt, foto's, artikelen of recensies uit de campuskrant, besprekingen van docenten, noem maar op. Alstublieft. Ik wil graag alles zien. De Werkruimte, RFD 2, Sugar Top Hill Road, Castle Rock, Maine. Lisey weet de postcode. Ik vergeet hem altijd.*

Verder zei hij niets over haar, alleen *Lisey weet de postcode*. Wat zou Manda zich kwaad hebben gemaakt als ze dat hoorde! Maar als ze die reizen maakte, wilde ze juist vergeten worden. Ze wilde er zijn en er niet zijn. Ze mocht graag toekijken.

Zoals die kerel in die pornofilm? had Scott haar eens gevraagd, en ze had hem aangekeken met dat dunne maneschijnlachje waarmee ze hem altijd liet weten dat hij dicht bij de rand kwam. *Als jij het zegt, liefste*, had ze geantwoord.

Hij stelde haar altijd voor als ze ergens aankwamen, en daarna ook hier en daar aan andere mensen, als het nodig was, maar dat was het bijna nooit. De meeste mensen uit de universitaire wereld vertoonden buiten hun eigen vakgebied een merkwaardig gebrek aan nieuwsgierigheid. De meesten vonden het al schitterend genoeg dat ze de auteur van *De kustvaardersdochter* (National Book Award) en *Relikwieën* (de Pulitzer) in hun midden hadden. Er was ook een periode van ongeveer tien jaar geweest waarin Scott in de ogen van anderen en soms ook in die van hemzelf bijna een idool was geweest. (Niet in de ogen van Lisey; zij was degene die hem een nieuwe rol moest brengen als

hij op de plee zonder papier kwam te zitten.) Het was niet zo dat ze het podium bestormden als hij daar met de microfoon in zijn hand stond, maar zelfs Lisey voelde dat hij echt contact had met zijn publiek. Dat voltage. Het was net een elektrische stroom, en dat had weinig te maken met de boeken die hij had geschreven. Misschien wel niets. Op de een of andere manier had het alles te maken met zijn *Scottheid*. Dat klonk absurd, maar het was waar. En het veranderde hem nooit veel, en deed hem geen kwaad, tenminste totdat...

Haar ogen onderbraken hun beweging en richtten zich op een gebonden werk met vergulde letters: U-TENN NASHVILLE 1988 REVIEW.

1988, het jaar van de rockabilly-roman. Die hij nooit had geschreven.

1988, het jaar van de krankzinnige.

... *Tony hier zal het opschrijven*

'Nee,' zei Lisey. 'Mis. Hij zei niet Tony, hij zei...'

... *Toneh*.

Ja, zo was het, die man uit het zuiden zei *Toneh*, hij zei

... *Toneh hier zal het opschrijven*.

'... opschrijven voor het jaaroverzicht 1988 van de universiteit van Tennessee,' zei Lisey. 'Hij zei...'

... *Ik kan het per expresse toesturen*.

Alleen verdomd als die kleine Tennessee Williams in spe niet bijna *per spres* had gezegd. Ja, dat was de stem, dat was die zuidelijke schijtbroek. Dashmore? Dashman? Ja, de man was er *dashing* snel vandoor gegaan, als een verflipte ster op de atletiekbaan, maar dat was het niet. Het was...

'Dashmiel!' mompelde Lisey tegen de lege kamers, en ze balde haar vuisten. Ze keek naar het boek met goudopdruk alsof het zou verdwijnen zodra ze haar blik afwendde. 'Dat pedante zuidelijke kereltje heette Dashmiel, en *hij rende als een haas!*'

Scott zou het aanbod van een expreszending hebben afgewezen. Hij vond zulke dingen onnodig duur. Als het op correspondentie aankwam, was er nooit haast; hij pakte de dingen wel uit de rivier als ze stroomafwaarts kwamen drijven. Naar recensies van zijn boeken keek hij gretig uit, maar voor verslagen van zijn optredens was de gewone post snel genoeg. Omdat De Werkrimte zijn eigen adres had, besefte Lisey dat ze die dingen bijna nooit had zien binnenkomen. En als ze hier eenmaal waren... Nou, deze luchtige, goed verlichte kamers

waren het creatieve speelterrein van Scott geweest, niet van haar, een meestal aangenaam clubhuis van één jongen, waar hij zijn verhalen had geschreven en in de geluiddichte kamer die hij Mijn Gecapitonneerde Cel noemde zijn muziek zo hard had gedraaid als hij wilde. Er had nooit een bordje met VERBODEN TOEGANG op de deur gehangen, ze was er bij zijn leven vaak geweest, en Scott had het altijd leuk gevonden als ze kwam, maar zonder Amanda zou ze nooit hebben gekeken wat er in de buik van de boekenslang tegen de zuidelijke muur zat. De vaak kwetsende Amanda, de achterdochtige Amanda, de obsessieve Amanda die er op de een of andere manier van overtuigd was dat haar huis zou afbranden als ze niet precies drie stukken esdoornhout tegelijk in het keukenfornuis deed, niet meer en niet minder. Amanda die de onwankelbare gewoonte had om zich drie keer om te draaien op haar stoep als ze haar huis weer in moest om iets te halen wat ze vergeten was. Als je dat soort dingen zag (of haar de heen- en weerbewegingen hoorde tellen als ze haar tanden poetste), kon je Manda gemakkelijk afschrijven als de zoveelste oude vrijster die de weg kwijt was: wil iemand deze dame wat Zoloft of Prozac voorschrijven? Maar zou kleine Lisey zonder Manda ooit hebben geweten dat er hier honderden foto's van haar dode man waren, wachtend tot zij ze kwam bekijken? Honderden herinneringen die lagen te wachten tot ze werden opgeroepen? En de meeste waren vast wel aangenamer dan de herinnering aan Dashmiel, die zuidelijke schijtebroek...

'Hou op,' mompelde ze. 'Hou daar mee op. Lisa Debusher Landon, doe je hand open en laat dat los.'

Maar blijkbaar was ze daar nog niet klaar voor, want ze stond op, liep door de kamer en knielde voor de boeken neer. Haar rechterhand zweefde voor haar uit alsof het een goocheltruc was, en ze pakte het boekwerk met de opdruk U-TENN NASHVILLE 1988 REVIEW. Haar hart bonkte, niet van opwinding maar van angst. Haar hoofd kon tegen haar hart zeggen dat het achttien jaar geleden was, maar in emotionele aangelegenheden had het hart zijn eigen vocabulaire. Het haar van de krankzinnige was zo blond geweest dat het bijna wit was. Hij was een krankzinnige promovendus geweest, en wat hij uitkraamde was nog net geen wartaal. Een dag na de schietpartij, toen Scotts toestand van 'kritiek' naar 'redelijk goed' was overgegaan, had ze Scott gevraagd of de krankzinnige promovendus kon strappen, en Scott had gefluisterd dat hij niet wist of een krankzinnige lef kon hebben. 'Lef

hebben' was een heroïsche daad, een uiting van wilskracht, en krankzinnigen hadden nauwelijks een wil... of dacht zij daar anders over?

... *Ik weet het niet, Scott. Ik zal erover nadenken.*

Maar niet echt. Als het enigszins kon, zou ze er nooit meer over nadenken. Wat Lisey betrof, kon die verflipte idioot met zijn pistooltje zich aansluiten bij de andere dingen die ze bewust had vergeten sinds ze Scott had leren kennen.

... *Het was beet, hè?*

Hij lag in bed. Nog bleek, nog véél te bleek, maar hij begon een beetje van zijn kleur terug te krijgen. Nonchalant, zonder een bijzondere blik in zijn ogen. Hij praatte maar wat. En de Lisey van Nu, Lisey Alleen, de weduwe Landon, huiverde.

'Hij kon het zich niet herinneren,' mompelde ze.

Ze was daar zeker van. Hij wist niet meer dat hij op het wegdek had gelegen en ze er allebei zeker van waren geweest dat hij nooit meer overeind zou komen. Dat hij lag dood te gaan en dat wat er tussen hen was gebeurd alles was wat er ooit zou zijn, zij die elkaar zoveel te zeggen hadden. Ze had de moed verzameld om met de neuroloog te gaan praten, en die had gezegd dat het heel normaal was om een traumatische gebeurtenis te vergeten, dat mensen die van zulke gebeurtenissen herstelden vaak merkten dat er in de film van hun herinneringen een plekje zwart gebrand was. Dat plekje kon vijf minuten beslaan, of vijf uren of vijf dagen. Soms doken onsamenhangende fragmenten en beelden jaren later weer op. De neuroloog noemde dat een afweermecanisme.

Lisey kon zich dat wel indenken.

Van het ziekenhuis was ze naar het motel gegaan waar ze een kamer had. Het was niet bepaald een goede kamer, aan de achterkant met alleen uitzicht op een schutting en met niets anders om naar te luisteren dan een stuk of honderd blaffende honden, maar ze gaf al lang niet meer om zulke dingen. In ieder geval wilde ze niets te maken hebben met de universiteit waar haar man was neergeschoten. En toen ze haar schoenen had uitgetrapt en op het harde tweepersoonsbed was gaan liggen, dacht ze: *Duisternis houdt van hem.*

Was dat waar?

Hoe kon ze dat zeggen, als ze niet eens wist wat het betekende?

Je weet wel. Papa's prijs was een kus.

Lisey had haar hoofd zo snel op het kussen omgedraaid dat het leek

of ze door een onzichtbare hand was geslagen. *Hou daarover op!*

Geen antwoord... geen antwoord... en toen, geniepig: *Duisternis houdt van hem. Hij danst ermee als een minnaar en de maan komt op over de purperen heuvel en wat zoet was ruikt bitter. Ruikt naar gif.*

Ze had de andere kant op gekeken. En buiten de motelkamer hadden de honden – alle rothonden van Nashville, zo klonk het – geblaft terwijl de zon in oranje augustusrook onderging om een hol te maken voor de nacht. Als kind had ze van haar moeder gehoord dat er in het donker niets was om bang voor te zijn, en dat had ze geloofd. Ze was dolblij geweest in het donker, zelfs met bliksemflitsen en donderslagen. Terwijl haar jaren oudere zus Manda onder de dekens wegkroop, zat kleine Lisey boven op haar eigen bed. Ze zoog op haar duim en vroeg of iemand haar de zaklantaarn wilde brengen en een verhaaltje wilde voorlezen. Ze had dat een keer aan Scott verteld en toen had hij haar handen vastgepakt en gezegd: 'Wees jij dan mijn licht. Wees mijn licht, Lisey.' En dat had ze geprobeerd, maar...

'Ik was op een donkere plaats,' mompelde Lisey, terwijl ze met de *U-Tenn Nashville Review* in haar handen in zijn verlaten werkruimte zat. 'Dat zei je toch, Scott? Dat zei je toch?'

... *Ik was op een donkere plaats en jij vond me. Jij redde me.*

Misschien was dat in Nashville waar geweest. Maar niet op het eind.

... *Je hebt me steeds weer gered, Lisey. Weet je nog wel, de eerste avond dat ik bij je bleef slapen?*

Nu ze daar met het boek op haar schoot zat, glimlachte Lisey. Natuurlijk wist ze dat nog. Ze herinnerde zich vooral dat ze te veel pepermintlikeur had gedronken, waar ze brandend maagzuur van had gekregen. En hij had er moeite mee gehad om een erectie te krijgen en daarna te behouden, al ging het uiteindelijk goed. Ze had toen gedacht dat het door de drank kwam. Pas later had hij haar verteld dat hij nóóit succes had gehad tot hij haar ontmoette: ze was zijn eerste en enige geweest, en alle verhalen die hij ooit aan haar of anderen over zijn wilde leven van tienerseks, homo en hetero, had verteld, waren leugens geweest. En Lisey? Lisey had hem als een onvoltooid project beschouwd, iets wat ze moest doen voordat ze ging slapen. De vaatwasmachine door het luidruchtige deel van zijn cyclus heen helpen; de ovenschaal in de week zetten; de beroemde jonge schrijver pijpen tot hij een fatsoenlijke stijve heeft.

... *Als het klaar was en je ging slapen, lag ik wakker en luisterde naar*

de wekker op je nachtkastje en de wind buiten, en dan besepte ik dat ik echt thuis was, dat het bed bij jou mijn thuis was. Iets wat in het donker dichtbij was gekomen, was plotseling weg. Het kon niet blijven. Het was verbannen. Het kon terugkomen, daar was ik zeker van, maar het kon niet blijven, en ik kon echt gaan slapen. Mijn hart sprong bijna uit elkaar van dankbaarheid. Ik denk dat ik voor het eerst echte dankbaarheid voelde. Ik lag daar naast je en de tranen rolden over mijn wangen en op het kussen. Ik hield toen van je en ik hou nu van je en ik heb van je gehouden in elke seconde daartussenin. Het kan me niet schelen of je me begrijpt. De betekenis van begrijpen wordt schromelijk overschat, maar niemand vindt ooit genoeg veiligheid. Ik ben nooit vergeten hoe veilig ik me voelde toen dat ding uit de duisternis verdwenen was.

‘Papa’s prijs was een kus.’

Lisey zei het ditmaal hardop, en hoewel het warm was in de lege werkruimte, huiverde ze. Ze wist nog steeds niet wat het betekende, maar ze meende zich met vrij grote zekerheid te herinneren wanneer Scott haar had verteld dat papa’s prijs een kus was, dat ze zijn eerste was geweest en dat niemand ooit genoeg veiligheid had gekregen: kort voordat ze trouwden. Ze had hem alle veiligheid gegeven die ze hem kon geven, maar het was niet genoeg geweest. Uiteindelijk had Scotts ding hem toch te pakken gekregen, het ding waarvan hij soms een glimp had opgevangen in spiegels en waterglazen, het ding met de eindeloze bonte zijkant. De lange jongen.

Lisey keek even angstig in de werkruimte om zich heen en vroeg zich af of hij nu naar haar keek.

2

Ze opende de *U-Tenn Nashville 1988 Review*. De rug van het boek kraakte als een pistoolschot. Ze slaakte een kreet van schrik en liet het vallen. Toen lachte ze (een beetje beverig, dat wel): ‘Lisey, sukkel.’

Ditmaal viel er een opgevouwen krantenknipsel uit, vergeeld en broos. Toen ze het openvouwde, bleek het een korrelige foto met bij-schrift te zijn, een foto van een man van een jaar of drieëntwintig die er door de verbijstering die zich op zijn gezicht aftekende veel jonger uitzag. In zijn rechterhand had hij een zilveren spade met korte steel. In die spade waren woorden gegraveerd die op de foto onleesbaar

waren, maar Lisey wist ze nog: *EERSTE SPADE, SHIPMAN-BIBLIOTHEEK*.

De jongeman... nou, hij túrde naar die schep, en Lisey kon niet alleen aan zijn gezicht maar ook aan de vreemde, naar voren gebogen stand van zijn slungelige lichaam zien dat hij bij god niet wist waar hij naar keek. Het kon van alles zijn, een artilleriegranaat, een bonsaiboompje, een stralingsdetector of een porseleinen varkentje met een gleuf in zijn rug voor kleingeld; het kon een wangdangdoedel zijn, een fylacterion getuigend van het hoogtepunt der liefde, of een clochehoedje gemaakt van coyotehuid. Het kon de penis van de dichter Pindarus zijn. De man was te verbijsterd om het te weten. En ze durfde er veel onder te verwedden dat hij ook niet wist dat zijn linkerhand werd vastgepakt door een man die ook voor altijd in zwermen van zwarte fotostippen was vastgelegd, een man in wat eruitzag als een nagemaakt uniform van een motoragent: geen pistool, maar een schouderriem en wat Scott, lachend en rollend met zijn ogen, 'een knoert van een plieziemedalje' zou hebben genoemd. Hij had ook een knoert van een grijns op zijn gezicht, zo'n opgeluchte goddankgrijns die zei: *Jongen, zolang ik nog één dollar over een andere kan wrijven, zul jij nooit zelf iets te drinken hoeven te kopen in een café*. Op de achtergrond zag ze Dashmiel, dat pedante klootzakje uit het zuiden dat was weggerend. Roger S. Dashmiel, herinnerde ze zich, met de S van schijtebroek.

Had zij, de kleine Lisey Landon, de vrolijke agent van de campuspolitie de hand van de verbijsterde jongeman zien schudden? Nee, maar...

Nee, maar, kinderen... luister eens... willen jullie dat beelden uit het echte leven net zo boeiend zijn als de beelden uit sprookjes, bijvoorbeeld Alice die in een konijnenhol valt, of een pad met een hoge hoed die een automobiel bestuurt? Nou, kijk dáár dan eens, daar aan de rechterkant van de foto.

Lisey boog zich naar de vergeelde foto uit de Nashville *American* tot haar neus hem bijna aanraakte. Er lag een vergrootglas in de brede middenla van het bureau dat Scott het meest had gebruikt. Ze had het vaak gezien, op zijn vaste plek tussen 's werelds oudste ongeopende pakje Herbert Tareyton-sigaretten en 's werelds oudste boekje met niet ingeleverde S&H Green Stamps. Ze had het kunnen halen, maar deed dat niet. Ze had geen vergrootglas nodig om zeker te weten wat ze

zag: een schoen, de helft van een bruine loafer. Om precies te zijn een loafer van Corduaans leer met een licht verhoogde hak. Ze kon zich die loafers erg goed herinneren. Zo prettig om te dragen. En ze had er die dag beslist op gelopen, nietwaar? Ze had de vrolijke politieman niet gezien, of de verbijsterde jongeman (Tony, daar was ze zeker van, *Toneh* die het zou opschrijven), en toen de poppen aan het dansen waren, had ze Dashmiel, de zuidelijke schijtebroek, ook niet opgemerkt. Ze waren voor haar van geen belang meer, het hele stel niet. Inmiddels had ze aan maar één ding gedacht, en dat was Scott. Hij was niet meer dan drie meter van haar vandaan, maar ze had geweten dat als ze niet meteen naar hem toe ging de mensen om haar heen haar buiten zouden sluiten... en als ze werd buitengesloten, zouden ze hem misschien vermoorden. Vermoorden met hun gevaarlijke liefde en vraatzuchtige fascinatie. En flip nog aan toe, misschien was hij toch al stervende. In dat geval wilde ze erbij zijn als hij aan zijn eind kwam. Als hij Ging, zoals de generatie van haar ouders zou hebben gezegd.

'Ik wist zéker dat hij dood zou gaan,' zei Lisey tegen de geluidloze, zonovergoten kamer, tegen de stoffige, bochtige massa van de boekenslang.

En dus was ze naar haar gevallen man toe gerend, en de nieuwsfotograaf – alleen maar komen opdraven om de verplichte foto te maken van universitaire hoogwaardigheidsbekleders en een beroemde auteur die bijeen waren gekomen om de zilveren schep in de grond te steken, de rituele Eerste Schep Aarde op de plaats waar uiteindelijk de nieuwe bibliotheek zou komen – had uiteindelijk een veel interessantere foto kunnen maken, nietwaar? Dit was een *voorpaginafoto*, misschien zelfs een *klassieke* foto, het soort foto waardoor je je lepel ontbijtpap halverwege tussen het bord en je mond liet hangen, zodat het vocht op de krant drupte, het soort foto als die van Lee Harvey Oswald met zijn handen op zijn buik en zijn mond open voor een laatste stervende kreet, het soort verstild beeld dat je nooit vergeet. Alleen Lisey zelf zou ooit weten dat de vrouw van de schrijver ook op de foto stond. Om precies te zijn: één verhoogde hak van haar.

Het bijschrift onder de foto luidde:

Hoofdinspecteur **S. Heffernan** van de campuspolitie van de universiteit van Tennessee feliciteert **Tony**

Eddington, die enkele seconden voordat deze foto werd gemaakt het leven redde van de beroemde auteur **Scott Landon**, die een bezoek aan de universiteit bracht. 'Hij is een echte held,' zegt **hfdinsp. Heffernan**. 'Er was niemand anders dichtbij genoeg om te helpen.' (Meer hierover op pag. 4, pag. 9)

Aan de linkerkant stond een vrij lange boodschap in een handschrift dat ze niet herkende. Aan de rechterkant stonden twee regels in Scotts hanenpoten, de eerste regel een beetje groter dan de tweede... en een pijltje, god nog aan toe, een pijltje dat naar de schoen wees! Ze wist wat dat pijltje betekende; hij had de schoen herkend. In combinatie met het verhaal van zijn vrouw – noem het maar 'Lisey en de krankzinnige', een sensationeel, waar gebeurd avontuur – had hij alles begrepen. En was hij woedend? Nee. Want hij had geweten dat zijn vrouw niet woedend zou zijn. Hij had geweten dat ze het grappig zou vinden, en het wás ook grappig, een regelrechte giller, dus waarom stond ze dan op het punt om te huilen? In haar hele leven was ze nog nooit zo verrast geweest, zo overrompeld, zo volkomen door haar emoties beheerst als in die laatste paar dagen.

Lisey liet het krantenknipsel op het boek vallen, bang dat het in een plotselinge stroom tranen zou oplossen, als een mondvul suikerspin in speeksel. Ze hield haar handen over haar ogen en wachtte. Toen ze er zeker van was dat de tranen niet in het rond zouden spatten, pakte ze het knipsel op en las wat Scott had geschreven:

*Moet dit aan Lisey laten zien! Wat zal ze LACHEN
Maar zal ze het begrijpen? (volgens onze enquête: JA)!*

Hij had van dat grote uitroepteken een vrolijk smiley-gezichtje in de stijl van de jaren zeventig gemaakt, alsof hij haar een leuke dag wens- te. En Lisey begreep het. Achttien jaar te laat, maar wat gaf het? Herinneringen waren relatief.

Erg zen, sprinkhaan, zou Scott hebben gezegd.

'Zen, zwen. Ik vraag me af hoe het tegenwoordig met Tony gaat; dat vraag ik me af. De redder van de beroemde Scott Landon.' Ze lachte, en de tranen die nog in haar ogen hadden gestaan rolden over haar wangen.